Anja Hilling

BULBUS

Kéž bych mohl vejít do tvého snu,
střežit tě tam a zabít stvůry,
které ti ve spánku nedají pokoje.
Není mi však souzeno vstoupit,
dokud nezačneš snít o mně.

Peter S. Beagle: *Poslední jednorožec*
překlad Michael Bronec

Anja Hilling

BULBUS

„Uvnitř je větší ticho než venku a hezky, moc hezky.“

Kdesi na okraji světa, na úpatí hory. V ledové krajině se zastavil čas, ale identita obyvatel přiživuje její mystický puls, protože bolest ještě nezmizela a ta květnová bouřka nikdy neustala. Tady jste v Bulbusu. V křehkém světě pod sněhem, kde se láska mění v pohádkovou ozvěnu a ticho vypráví své vlastní příběhy. Na místě, kde se minulost setkává s přítomností. Co všechno si pamatujeme a co už si pamatovat nechceme?

režie Lukáš Křížek
překlad Tereza Semotamová
dramaturgie Milan Hábl
scéna Křížek—Hábl—NAČERNO
realizace scény Vojtěch Jelínek, Michael Simandl a NAČERNO
kostýmy Barbora Heřmánková
světelný design, zvuk Michael Simandl
foto vizuál Markéta Šedivá
foto inscenace Markéta Šedivá a Štěpán Kňákal

česká premiéra 30. a 31. května 2025 v Divadle RADAR
určeno pro diváky 13+

Uvnitř je větší ticho než venku a hezky, moc hezky. Asi tak si člověk musí představit život v bulvě. Dostat se dovnitř je lehké. Malý řez v sítnici. Kdo je uvnitř, měl zatracené štěstí. Sítnice se hojí sama od sebe.

Cestu ven si člověk musí představit jako neustálý vnitřní tlak v oku. A vtip celé té cesty spočívá v tom, že je to vlastně hezký takový, jaký to je.

AMALTHEA
Lucie Papíková / Barbora Káchová

MANUEL
Jakub Heřmánek

JUTTA SCHRATZ
Andrea Včeláková / Lenka Semerová

MARKIDIS
Jakub Hudec / Jiří Kratochvíl

ALBERT ROSS
Oliver Cox / Jan Kašík

RÓZA LANDEN
Eliška Jakešová / Anna Kottasová

Anja Hilling (*1975) patří k výrazným osobnostem současné německé dramatiky. Vystudovala germanistiku a divadelní vědu na univerzitě v Mnichově, poté se věnovala scénickému psaní na Universität der Künste v Berlíně. Právě zde vznikla její první hra *Hvězdy* (2003). V témže roce se zúčastnila prestižního programu International Residency v londýnském Royal Court Theatre, kde napsala svou druhou hru *Mé mladé idiotské srdce* (2004), inspirovanou písní americké zpěvačky a textařky Doris Day.

V kontextu počátku 21. století je Hilling spojována s dramatickou tendencí tzv. „nové niternosti“, k jejímž představitelům patří například Roland Schimmelpfennig nebo John von Düffel. Průlom na mezinárodní scéně jí přineslo civilizační drama *Černé zvíře smutek* (2007), které bylo uvedeno hned v několika prestižních evropských divadlech. Za svůj dramatický přínos získala v roce 2005 ocenění „Objev sezony“ v anketě divadelního časopisu *Theater heute*. Její další tvorba zahrnuje mj. hru *Bulbus* (2005), která vznikla v rámci autorských dílen vídeňského Burgtheateru, kde měla také svou světovou premiéru.

Dramatická tvorba Anji Hilling se soustředí na témata, která se dotýkají hlubokých nebo intenzivních lidských prožitků. Nejde jí pouze o příběh, důležitější je způsob, jakým diváka vtahuje do světa postav a jejich vnitřních konfliktů. Ve svých hrách se věnuje vztahům, traumatu, násilí i ekologickým katastrofám. Její texty ponoukají diváky k přemýšlení o jejich roli ve světě, jejich vztazích a odpovědnosti vůči přírodě i sobě samým.

Typickým znakem „hillingovské“ poetiky je práce s formou. Často se odchyluje od tradičního vyprávění – rozbíjí časovou posloupnost, skládá příběh z fragmentů a záměrně nechává prostor nedořečenému. Vytváří možnost vnímat události spíše jako procesy, stavy nebo pocity než jako klasický příběh. Postavy v jejích hrách jsou psychologicky propracované, zaměřuje se na jejich nitro. Zkoumá, jak se proměňují v čase, jak reagují na tlak okolí nebo na vlastní selhání. Divák se tak ocitá na pomezí – může s postavou soucítit, ale zároveň ji pozorovat s kritickým odstupem.

Specifická je také práce s jazykem. V textech se objevují útržkovité věty bez interpunkce, členěné do úzkých sloupců. Tento styl evokuje proud myšlenek nebo poezii a podporuje rytmus, naléhavost i emocionální sílu výpovědi. V některých hrách Hilling rozvíjí i scénické poznámky jako svébytnou součást děje – nejsou pouze technickým návodem, ale fungují jako literárně stylizovaná složka textu.

Dramata Anji Hilling vytváří intenzivní zážitek, který působí na více úrovních – oslovuje rozum i emoce, smysly i představivost. Poetika je otevřená, často nejednoznačná, ale právě tím dává prostor k hlubšímu prožitku a (nejen) umělecké interpretaci.

Dramatická tvorba Anji Hilling se v českém prostředí objevuje od poloviny nultých let 21. století. Českému publiku byla představena díky iniciativě překladatelů, festivalů a divadelních projektů zaměřených na současnou evropskou dramatiku.

listopad 2005 / *Mé mladé idiotské srdce*
Uvedeno formou scénického čtení v rámci off–programu 10. ročníku Pražského divadelního festivalu německého jazyka pod vedením dramaturga Vladimíra Čepka.

listopad 2005 / *Monzun*
Uvedeno v rámci projektu 8@8 pořádaného agenturou DILIA a Divadlem Letí. Inscenace se stala divadelním režijním debutem dokumentaristy Janka Růžičky.

~~**duben 2009 /** *Bulbus*~~
~~Hra měla být uvedena v české premiéře divadlem Feste, v rámci festivalu Bezevšeho, v režii Jiřího Honzírka. Nakonec ale byla zrušena a k uvedení nikdy nedošlo.~~

duben 2011 / *Černé zvíře smutek*
Bakalářská inscenace Hany Mikoláškové na Divadelní fakultě JAMU v Brně. Dramaturgyní byla Jana Podlipná, která hru přeložila a věnovala se jí i ve své diplomové práci.

listopad 2015 / *Protection*
Na Nové scéně Národního divadla pod názvem *Spolu/Sami*. V režii Daniely Špinar, dramaturgii Marty Ljubkové a v překladu Terezy Semotamové šlo o dosud největší uvedení autorčina textu v rámci české divadelní profesionální scény.

úryvky z režijních zápisků a poznámek pro herce
aneb prvotní „autentické“ impulsy na cestě do Bulbusu

Text Anji Hilling jedná slovem, kterého není mnoho a které je svým narativem atypické. Nechronologické odhalování, introspekce a snovost s pohádkovitostí vytvářejí unikátně obrazivý svět. Působí v emocích i abstrakcích, zanechává stopu. Kousek. Po. Kousku. Nechává nás přemýšlet nejen o tomto světě, ale také o tématech, která tu obnaženě roztávají.

Na několika místech je text cíleně nedořečený, protože je svobodný a nepotřebuje (nemá!) být doslovný. Meritem věci tedy není poskládat všechny střípky. Udržuje se mrazivě provokující tajemství.

Obrací se na diváka:
Jaká je tvá vzpomínka na Bulbus?
A jak ji dokážeš převyprávět?
Co jsi vlastně viděl. A cítil? Co se změnilo... Co zůstává...

Postavy a jejich osobní příběhy by měly být čitelné. Každá má svou minulost a držíc se nějaké své identity s ní někam kráčí. Časoprostory se narušují, věci se mění a magicky do sebe zapadají v nových kontextech. Jako když vesničkou ve sněžítku někdo najednou zatřese. Věci se zase seskládají. Jenom. Jinak. Obyvatele vesnice z jejich zamrzlého života proberou dva narušitelé. Minulost se má potkat s přítomností a něco se změní, nebo možná spíš: osud se naplní.

Hans Christian Andersen (1805–1875) byl dánský spisovatel, který se nejprve věnoval poezii a divadelním hrám, ale největší slávu mu přinesly pohádky. Těch napsal přes 150 a některé byly přeloženy do více než 125 jazyků. Pohádky mají melancholický i temný nádech, zdůrazňují morální hodnoty a obvykle nesou i hluboká lidská poselství.

Jednou z nejvýznamnějších Andersenových pohádek je ***Sněhová královna*** (1844). Příběh sleduje odvážnou Gerdu, která se vydává zachránit kamaráda Kaje, uvězněného v ledovém království. Klíčovým motivem je boj mezi dobrem a zlem symbolizovaný kouzelným zrcadlem, jehož střepy proměňují pohled na svět a dokážou ovlivnit lidská srdce. Důraz je kladen na hodnoty jako přátelství, odvaha a obětavost.

Peter Soyer Beagle (*1939) je americký spisovatel a scénárista, autor fantasy literatury. Proslavil se románem ***Poslední jednorožec*** (1968), který byl v roce 1982 adaptován jako animovaný film. Jeho styl je charakterizován poetickou atmosférou, velkými emocemi a propracovanými postavami.

Poslední jednorožec je melancholický fantasy román, který kombinuje prvky pohádek a mýtů s filozofickou reflexí. Statečná jednorožka opouští magický les, aby zjistila, co se stalo ostatním jednorožcům. Mezi hlavní motivy příběhu patří hledání identity, pomíjivost krásy, odvaha a naděje. Beagle vyniká lyrikou, která vytváří mysticky snovou atmosféru, ale postavy a děj zůstávají i nadále uvěřitelné a dotýkají se univerzálních lidských citů. Skrze jednorožce, symbol čistoty a nesmrtelné krásy, Beagle odráží lidské touhy po něčem nadčasovém a nedosažitelném.

Bouření nebe. Blesk je silný přírodní elektrostatický výboj. Bouřka je soubor elektrických, optických a akustických jevů vznikajících mezi oblaky navzájem nebo mezi oblaky a zemí, které doprovázejí výskyt blesků.

Úder bleskem je typ poranění elektrickým proudem o krátké délce trvání, kdy již při proudu nad 80 miliampérů může dojít k trvalé zástavě srdce. Kromě velikosti proudu, napětí a délky trvání závisí důsledky úrazu bleskem také na odporu a směru proudu. Úder blesku do člověka je vzácný, ale zato velice nebezpečný jev. Může způsobit popáleniny, poruchy srdečního rytmu, poškození nervového systému nebo smrt (30 – 40 % případů). Odpor kůže má ochranný vliv, a proto blesk při zasažení organismu předá tělu podstatně menší množství energie než například při poranění vysokým napětím. Nejčastěji je člověk zasažen nepřímo, například přes zemi nebo předměty. Někteří lidé po zásahu přežijí, ale často mají trvalé následky – poruchy paměti, slyšení či motoriky.

Lichtenbergovy obrazce jsou typické pro úraz bleskem nebo pro úraz elektrickým proudem o velmi vysokém napětí. Jde o specifickou kožní lézi charakteru stromečkovitě se větvících hnědočervených skvrn. Poprvé byly popsány Georgem Christophem Lichtenbergem v 18. století při experimentech s elektřinou. U přežívajících osob obvykle mizí po 24 hodinách.

Podchlazení (hypotermie) je stav, kdy tělesná teplota člověka klesne pod svou normální hodnotu (35 °C), nejčastěji v důsledku dlouhodobého vystavení chladu, studené vodě nebo větru. V tomto stavu postupně dochází ke zpomalení životních funkcí, třesu, ztrátě koordinace, zmatenosti a v těžkých případech i bezvědomí a smrti. První pomoc při podchlazení zahrnuje ochranu před dalším chladem, postupné zahřívání (nikoliv rychlé), výměnu mokrého oblečení a následně přivolání lékařské pomoci.

Anna Bågenholm (Norsko, 1999)
Švédská lékařka, která při lyžování spadla do ledové vody a uvízla pod ledem na 80 minut. Její tělesná teplota klesla na 13,7 °C, což je dosud nejnižší zaznamenaná teplota u člověka, který přežil. Díky postupnému zahřívání a pokročilé lékařské péči přežila bez trvalých následků.

Justin Smith (USA, 2015)
Mladý muž nalezený v bezvědomí po noci v mrazu – tělesná teplota kolem 20 °C. Lékaři ho považovali za mrtvého, ale nakonec se jim podařilo ho zachránit a z celého incidentu vyvázl bez trvalého poškození mozku.

Dítě z Kanady (2001)
Batole zůstalo přes noc venku v mrazu. Tělesná teplota klesla na kritickou mez, ale přežilo bez vážného poškození. U malých dětí může být organismus překvapivě odolný vůči chladu.

úryvky z režijních zápisků a poznámek pro herce
aneb prvotní „autentické“ impulsy na cestě do Bulbusu

Co začíná být komplikované (čti: zajímavé) jsou vztahy. Dějové i časoprostorové. Některé umíme ve sněhu vystopovat a určit. Jiné žilky pomyslného Lichtenbergova obrazce už dávno vybledly a my už je nemáme s čím spojit. A tak je tam zanecháváme a míříme za dalším impulsem, novou stopou.

Tvoříme poetický svět; prostor, kde se myšlenky, emoce a vše nevyřčené manifestují v jakési andersenovské atmosféře, která tu a tam kopíruje „naší realitu“.

Vyprávíme si příběhy. Některé jsou skutečné a jiné se zdají být neskutečné. A ony se překrývají, na okamžik nacházejí společné jmenovatele, aby se zase mohly rozejít jiným směrem.

Dostali jsme se pod led a jsme příjemně zmatení a okouzlení. A teď z něj vylezeme a začneme jej osekávat do něčeho, co bude naším vyprávěním, které i tak ctí autorčinu svobodu a kouzlo veškerého bulbusáctví.

Symbolika oka se v mnoha kulturách pojí s ochranou, duchovním vhledem a mocí pohledu. **Evil eye** – modrý amulet ve tvaru oka – chrání před zlým pohledem, který může podle víry uškodit. **Hamsa** – ruka s okem uprostřed – má podobnou ochrannou funkci jak v judaismu, tak v islámu, kde je známá jako **Ruka Fátimy**. Egyptské **Hórovo oko** symbolizuje zdraví a ochranu v souvislosti s magickým obnovením bohova oka. **Oči Buddhy** z Nepálu vyjadřují osvícení a duchovní vhled, zatímco hinduistické **třetí oko Šivy** značí vnitřní jasnost. S tímto motivem se pojí i šišinka mozková, tzv. epifýza, nazývaná také „třetím okem“, které spojuje tělo a ducha. **Boží oko** neboli **Eye of Providence** představuje božský dohled a ochranu. Oči obecně symbolizují pravdu, vědomí a morální vhled – ať už v náboženství, nebo v běžném lidském kontaktu.

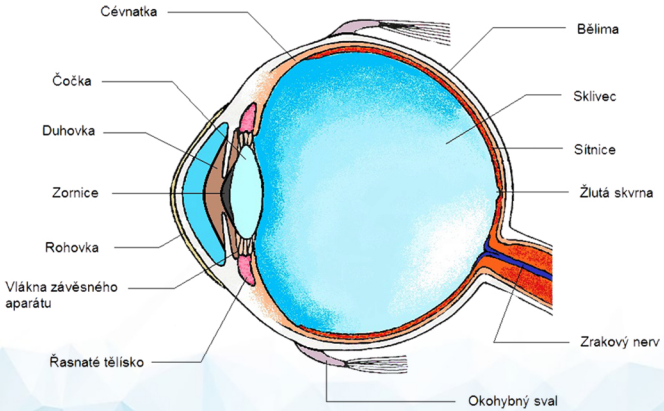

Načerno

Divadlo RADAR
umělecká šéfka Eliška Toperczerová
zřizovatel souboru
DDM Praha 7, ředitel Jiří Svoboda
Divadlo RADAR, Pplk. Sochora 9, Praha 7

divadloradar.cz
facebook.com/divadloradar
facebook.com/nacerno
instagram.com/jedu_nacerno

Program k inscenaci připravili
Lukáš Křížek a Milan Hábl

Dílo BULBUS je prezentováno po licenční dohodě
s Felix Bloch Erben GmbH & Co. KG, Berlin, Germany.

Nositele autorských práv k dílu zastupuje DILIA,
divadelní, literární, audiovizuální agentura, z.s., Krátkého 143/1, Praha 9.

Celý svět je plný zázraků,
na které jsme si však tak zvykli,
že je nazýváme všedními věcmi.

Hans Christian Andersen

Jsou to dobré příběhy. Je v nich všechno.
Důvěra, zrada, odvaha, strach. Hlavně strach a vina.
Propojení okolností. A ta bouřka. Bouření nebe.
Chlapec a dívka. Takže i láska.
Později. O hodně později.

fotografie zamrzlého jezera / Kirill Zhbakov (vnější cover), Maksim Romashkin (vnitřní cover) / pexels.com